

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

Секція III.
**МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: ВЕКТОРИ
ДОСЛІДЖЕННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ**

ПРОЯВИ РЕАКЦІЙ НА ВАЖКИЙ СТРЕС ТА ПОРУШЕННЯ АДАПТАЦІЇ ДОРОСЛИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Івченко Л. І., Мельничук І.В.	193
ГЕНЕРАЛІЗОВАНИЙ АФЕКТИВНИЙ РОЗЛАД: ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІЧНОГО ПЕРЕБІГУ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЙОГО ПОДОЛАННЯ	
Бернадзіковська Л.О., Фрунзе О.В.	196
ВИРАЗНІСТЬ ПСИХІЧНОЇ ВТОМИ У ХВОРИХ НА ОНКОЛОГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ	
Другаль К.І., Савенкова І.І.	200
ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ	
Жданова Г. В., Венгер Г. С.	202
МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: СТОНС ЯК КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ ПСИХОГЕННИХ СЕКСУАЛЬНИХ ДИСФУНКЦІЙ	
Заморока А. А.	205
ДЕПРЕСИВНИЙ СИНДРОМ У ПЕРЕБІГУ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ	
Ігнатенко Е.В., Садова М.А.	207
ПРИКОРДОННИЙ РОЗЛАД ОСОБИСТОСТІ ТА ЙОГО ЕТИОЛОГІЯ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	
Кандалова Д.В., Венгер Г. С.	210
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВТРАТИ ТА ГОРЮВАННЯ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Крисак А.О., Онищенко О.О.	213
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ НАРКОЗАЛЕЖНИМИ ПАЦІЄНТАМИ	3
Лахута Л.П., Савенкова І.І.	216
ГОСТРА РЕАКЦІЯ НА СТРЕС: АДАПТИВНІ ТА ДЕЗАДАПТИВНІ МЕХАНІЗМИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Богдан Ж.Б., Логвиненко Л.І.	219
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПРИХИЛЬНІСТЮ ТА РОЗЛАДАМИ КОНСТРУКТУ «ОБРАЗУ ТІЛА»	
Маринюк Г.О., Савенкова І.І.	223
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	
Новська О. Р.	226
ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ КОГНІТИВНИХ ЧИННИКІВ КОПІНГ- ПОВЕДІНКИ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ	
Сивоконь О.Ю.	229
ВІЙНА ЯК СТРЕСОВИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ТА ПІДЛІТКОВУ МОТИВАЦІЮ ДО НАВЧАННЯ	
Цимбалюк І.В., Головська І.Г.	231

6. Zhylin M. Emotional intelligence in the context of psychological health of the individual: problems of practical implementation and measurement tools. [Емоційний інтелект в контексті психологічного здоров'я особистості: проблеми практичного використання та інструментів виміру]. The psychological health of the personality and society: the challenges of today: 15 Monograph. Eds. Małgorzata Turbiarz & Hanna Varina. Opole: *The Academy of Management and Administration in Opole*. 2020. Chapter 1.3. P. 22–30.

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ КОГНІТИВНИХ ЧИННИКІВ КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ

Сивоконь О.Ю.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Сучасні суспільні реалії, пов'язані зі збройними конфліктами, економічною нестабільністю та масштабними міграційними процесами, призвели до різкого зростання кількості осіб, змушених залишати рідні домівки та адаптуватися до нових, часто ворожих або невизначених умов існування. Вимушені мігранти становлять особливо вразливу групу щодо розвитку стресових розладів, емоційного виснаження та кризових станів, що ускладнює їхню соціальну інтеграцію, погіршує психологічне благополуччя та якість життя в цілому. При цьому здатність долати стресові ситуації значною мірою залежить від характеру когнітивних процесів, які визначають первинну оцінку кризи, вибір копінг-стратегій, а отже, ефективність адаптації.

Неоднорідність копінг-поведінки серед вимушених мігрантів свідчить про важливу роль когнітивних чинників та механізмів переробки травматичного досвіду. Дослідження цих когнітивних чинників дозволяє глибше зрозуміти внутрішні механізми адаптації до екстремальних умов життя та обґрунтувати ефективні підходи до психологічної допомоги, спрямовані на підтримку здорового копіngu.

Актуальність роботи обумовлюється також потребою теоретичного моделювання взаємозв'язків між когнітивними характеристиками особистості та копінг-поведінкою в умовах вимушеної міграції. Створення теоретичної моделі когнітивних чинників копінг-поведінки сприятиме розвитку науково вивіраних основ для психологічних інтервенцій, спрямованих не лише на подолання симптоматики стресу, але й на формування адаптивних когнітивних стратегій, необхідних для успішної інтеграції вимушених мігрантів у нове середовище.

Проблема копінг-поведінки посідає одне з центральних місць у сучасній психології стресу та адаптації. Поняття «копінг» у науковий обіг було введено в межах теорії стресу, розроблюваної Р. Лазарусом та С. Фолкман, які розглядали копінг як постійно змінювані когнітивні та поведінкові зусилля, спрямовані на подолання внутрішніх і зовнішніх вимог, що оцінюються як надмірні або такі, що перевищують ресурси особистості [2].

Згідно з цією концепцією, копінг є процесом, який визначається не стільки об'єктивними характеристиками стресової ситуації, скільки суб'єктивною когнітивною оцінкою її значущості та можливостей контролю. Саме тому когнітивні чинники, що визначають первинну (оцінка загрози) і вторинну (оцінка

можливостей контролю та ресурсів) оцінки події, набувають ключового значення у виборі копінг-стратегій.

У подальших дослідженнях були запропоновані численні класифікації копінг-стратегій. Найпоширенішим є поділ на: проблемно-орієнтований копінг (націлений на зміну ситуації або себе для зменшення стресу), емоційно-орієнтований копінг (спрямований на регуляцію емоційних реакцій, зумовлених стресом), уникаючий копінг (уникнення або заперечення стресової ситуації) [1].

Особливого значення в ситуації вимушеної міграції набувають ті копінг-стратегії, які пов'язані з когнітивною переоцінкою події, конструктивною регуляцією емоцій, збереженням відчуття контролю та пошуком нових можливостей, оскільки міграційний стрес характеризується високою інтенсивністю, тривалістю та неможливістю повного уникнення стресової ситуації.

Таким чином, для аналізу копінг-поведінки вимушених мігрантів необхідно враховувати ті когнітивні чинники, що детермінують вибір адаптивних або дезадаптивних форм реагування на кризову ситуацію.

Аналіз здобутків сучасної когнітивної психології дозволив обґрунтувати модель когнітивних чинників копінг-поведінки вимушених мігрантів, що включає такі основні компоненти:

- глибинні переконання, які визначають базову картину світу і самооцінку особистості – передбачається врахування: базових переконань про світ, себе й інших за концепцією Р. Яноф-Бульман (Janoff-Bulman, 1992), зокрема віру в безпечність світу, власну гідність та керованість подій; соціальних аксіом за Д. Бондом і К. Леунгом (Bond, Leung, 2004), що відображають узагальнені уявлення особистості про властивості соціального світу;

- стилі мислення як характерні способи когнітивної обробки інформації та вирішення проблемних ситуацій – стилі мислення, описані Р. Бремсоном і А. Харрісоном (Bramson, Harrison, 1982): аналітичний, реалістичний, ідеалістичний, синтетичний, прагматичний;

- когнітивну гнучкість, яка відображає здатність особистості змінювати способи мислення відповідно до нових вимог ситуації, переоцінювати значення подій, адаптувати стратегії поведінки (Dennis, Vander Wal, 2010), що є критично важливою для ефективного реагування на нестабільні умови вимушеної міграції;

- самоефективність як систему очікувань щодо власної здатності успішно діяти в складних обставинах (Bandura, 1997), що має сприяти використанню активних копінг-стратегій та зменшенню ризику розвитку безпорадності;

- атрибутивний стиль, який визначає, як особистість пояснює причини життєвих подій – оптимістичний атрибутивний стиль, орієнтований на внутрішні, стабільні та глобальні причини успіхів та навпаки, щодо невдач, асоціюється з більш ефективним копінгом (Peterson, Seligman, 1984).

Таким чином, запропонована модель когнітивних чинників дозволяє інтегрувати ключові теоретичні конструкти, що визначають психологічні особливості копінг-поведінки вимушених мігрантів, та створює основу для подальшого емпіричного дослідження механізмів адаптації до умов екстремального стресу.

Література:

1. Carver C. S. You want to measure coping but your protocol's too long: Consider the Brief COPE. *International Journal of Behavioral Medicine*. 1997. Vol. 4(1). P. 92–100.
2. Lazarus R. S., Folkman S. Stress, appraisal, and coping. New York: Springer, 1984. 456 p.

ВІЙНА ЯК СТРЕСОВИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ТА ПІДЛІТКОВУ МОТИВАЦІЮ ДО НАВЧАННЯ

Головська І.Г., Цимбалюк І.В.

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми. Повномасштабна війна стала величезним випробуванням для українського народу, що негативним чином впливає на психічне здоров'я та благополуччя кожного. Постійне перебування у ситуації невизначеності провокує виникнення емоційного дисбалансу, страхів, тривожності. Важливим є врахування вікової специфіки психоемоційного стану українського суспільства. У зазначеному контексті на особливу увагу заслуговує підлітковий етап розвитку, оскільки саме він є періодом становлення та фіксації стійких психічних властивостей особистості. На цьому етапі молода людина визначається з вибором свого місця в системі соціальних стосунків, шукає сенс життя, формує світогляд і життєву позицію.[1]

Дослідження даної теми допомагає зрозуміти та визначити рівень впливу війни на емоційний стан молоді і як цей стан, у свою чергу, впливає на навчальний процес. В останні роки, з огляду на глобальні конфлікти та війну, важливо досліджувати, як емоційні труднощі можуть заважати навчанню і соціалізації підлітків. Знання цих аспектів може сприяти розробці ефективних програм підтримки, спрямованих на покращення психічного здоров'я молоді, а також адаптації навчальних планів до нових умов життя. Також підкреслити необхідність інтеграції емоційного розвитку в освітні стандарти, що дозволить підліткам не лише краще пристосовуватись до викликів, а й активніше долучатись до навчального процесу.

Тому, за гіпотезою даного дослідження є визначення наслідків впливу війни на емоційний стан підлітків, що спричиняє підвищену тривожність, емоційне виснаження, депресію. Та зміни які виникають внаслідок цього впливу: їх мотивацію до навчання – у деяких випадках зниження інтересу і продуктивності через психологічну напругу, або навпаки, підвищення прагнення до освіти як засобу самореалізації та адаптація до нових умов.

Мета дослідження – дослідити вплив війни як стресового чинника на емоційний стан підлітків та їхню мотивацію до навчання, визначити основні психологічні механізми адаптації та навчальної активності в умовах кризової ситуації.

Матеріали та методи дослідження. В комплекс використаних мною методів входять: теоретичні, емпіричні та статистичні методи.

Теоретичні методи охоплюють аналіз і відбір наукової літератури, узагальнення емпіричних даних та порівняльний аналіз.